

KOKOUSMUISTIO

Kalajoen vesienhoitoryhmään kutsutut edustajat
Tiedoksi varajäsenille

KALAJOEN VESIENHOITORYHMÄN KOKOUS

Paikka: Alavieskan kunnantalo, valtuustosali

Aika: Torstai 19.10.2017 klo 13.00 – 14:50

Läsnä: Hannu Haapakoski (Alavieskan kunta), Mirikka Hadzic (Suomen ympäristökeskus), Marko Sievänen (Metsähallitus), Elina Nyrhinen (Jukaturve Oy), Sulo Hannula (Turvejetti Ky), Jermi Tertsunen (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus), Irmeli Ruokanen (Suomen metsäkeskus), Reijo Peltokorpi (Sievin kunta/Nivalan kaupunki), Juha Peltomaa (Nivalan kaupunki), Aino Alatalo (Kalajoen kaupunki), Heidi Kaiponen (Kalajoen kaupunki), Miia Leipälä (Vestia Oy), Sauli Halmetoja (Kanteleen voima Oy), Eero Hakala (ProAgria Keski-Pohjanmaa ry:n kalatalouskeskus), Risto Jokela (ProAgria Oulu), Katja Polojärvi (Ylivieskan kaupunki, pj), Laura Liuska (Ylivieskan kaupunki, siht.)

1. Hannu Haapakoski toivotti avauspuheenvuorossaan kokousväen tervetulleeksi Alavieskaan. Alavieskan osalta vesistöasioissa on korostunut tulvasuojelu, joka on aiheuttanut muutoksia vesistöön. Se, mitä yläjuoksulla tehdään, vaikuttaa nopeasti Alavieskan tulvaherkkien alueiden tilanteeseen. Vesien viivyttäminen tulisikin ottaa huomioon kaikissa hankkeissa.
2. Marko Sievänen kertoi uhanalaistuneen suo- ja vesiluonnon turvaamisesta Hydrologia-LIFE-hankkeessa (Liite 1). Luonnontilaisten soiden pinta-ala on vähentynyt voimakkaasti valtakunnallisesti. Monet suolla elävät lajit ovat ahdingossa, mitä kuvaa esimerkiksi [suolintuindikaattori](#) (Luonnontila.fi). Soiden ojitaminen heikentää veden laatua paitsi heti ojituksen jälkeen myös pitkällä aikavälillä.

Hiljattain alkaneessa Hydrologia-LIFE-hankkeessa (2017–2023) ennallistetaan lukuisia soita ympäri Suomen. Mukana on myös pienvesiä ja lintujärviä, joiden tilaa parannetaan. Hankkeen muita tavoitteita ovat veden laadun ja tulvasuojelun parantaminen, tietoisuuden lisääminen kosteikoista ja N2000-verkostosta sekä sen selvittäminen, miten ennallistaminen vaikuttaa luonnon monimuotoisuuteen, ekosysteemeihin ja paikallistalouteen. Myös tutkimusta voidaan siis rahoittaa. Pääpaino on soiden ennallistamisessa Natura-alueilla ja niiden lähialueilla (Natura-lainsäädännön mukaan suojelualueen ulkopuolinen toiminta ei saa heikentää suojelualueen tilaa).

Kalajoen vesistöalueelta mukana ovat Haapajärveltä Tervaneva-Sivakkaneva-Pitkäkangas-kokonaisuus sekä Sievistä Pesäneva. Näihin kohdistuu ennallistamistoimia. Esimerkiksi Pesänevalla ojitukset kiertävät nykyään suojelualueen, ja hankkeessa on tavoitteena johtaa kunnostusojitusalueen vedet suojelualueelle.

Merkittävässä hankkeessa on mukana myös merkittävää seurantaa (kasvillisuus, suon sisäisen veden laadun seuranta). Aikaisemmin on havaittu, että 10–20 vuoden kuluttua ennallistamisen jälkeen suo näyttää luonnontilaiselta. Veden laadun seurantaa tehdään läpi koko hankkeen.

Keskustelussa todettiin, että Pesänevan ennallistaminen on Vääräjokeen laskevan Lahnaojan kannalta hyvä uutinen. Lisäksi keskusteltiin ennallistamisen onnistumisesta, monilla kohteilla on jouduttu operoimaan moneen otteeseen (esim. koivikkojen raivaus joidenkin vuosien kuluttua, minkä toisaalta uskottiin myös ”luonnon hoitavan”). Marko totesi, että ensimmäiset ennallistamiset eivät aina menneet niin kuin piti, mutta virheistä on opittu ja menetelmät ovat kehittyneet. Kysyttäessä seuranta- ja tutkimustiedon julkisuudesta Marko vastasi, että kaikki tieto on julkista, mutta on tiedettävä keneltä kysyä. Esimerkiksi jo päättyneen [Suoverkosto-LIFE-hankkeen](#) raportteja on julkaistu verkossa, ja tuloksista voi kysellä tarkemmin Metsähallituksen Tuomas Haapalehdolta, joka on projektipäällikkö myös Hydrologia-LIFE-hankkeessa.

3. Laura Liuska esitteli Tapio Koistinahon sijasta syksyllä alkavan Ylivieskan kaupungin Viivytyshankkeen (Liite 2). Hankkeen tavoitteena on yhdistää tulvasuojelua ja vesienhoitoa suunnittelemalla ja osin toteuttamalla vesiä viivyttäviä rakenteita Mertuanojan ja Pylväsojan valuma-alueilla. Mukana on Mertuanjärvi-kuivio (vesittäminen esim. kosteikoksi), Löytynnevan turvetuotantoalue (turvetuotantoalueen jälkikäytön suunnittelu, kosteikkosuunnitelma) sekä Laukkupalon vanhojen maanottomonttujen kehittäminen kosteikkoalueena aikaisemmassa hankkeessa valmistuneen alustavan suunnitelman pohjalta. Lisäksi kartoitetaan esimerkiksi metsätalousmaiden vesiensuojelurakenteita/viivyttäviä rakenteita. Hankkeelle on myönnetty YM:n avustusta (vesien- ja merenhoitoa edistävä hallituksen kärkihanke) 102 000 € hankkeen kokonaisrahoituksen ollessa 204 000 € noin kolmelle vuodelle. Omarahoitusosuudesta vastaa Ylivieskan kaupunki. Yhteistyötä tehdään esim. Turveruokin kanssa Löytynnevan turvetuotantoaluetta koskevan osuuden osalta. Hankkeeseen palkataan hankevetäjä lähiaikoina.
4. Mirka Hadzic kertoi happamien sulfaattimaiden tunnistamisesta maastossa sekä niiden aiheuttamien riskien hallinnasta (Liite 3). Suomen rannikolla on Euroopan laajimmat sulfidimaeesiintymät. Hapettusaan nämä maat muodostavat rikkihappoa, joka liuottaa maaperästä raskasmetalleja. Happamuus aiheuttaa vakavia ympäristöhaittoja sekä syövyttää esim. betoni- ja metallirakenteita. Ongelma koskettaa kaikkea maankäyttöä maa- ja metsätaloudesta erilaisiin rakennushankkeisiin.

Happamia sulfaattimaita on tutkittu turvetuotantoalueiden osalta SuHe-hankkeessa. Yhtenäisiä happamuuden hallintakeinoja ei juuri ole tällä hetkellä. Pääasiassa hapan kuormitus on potentiaalista, eikä yleensä toteudu. Jälkikäyttö onkin happaman kuormituksen kannalta merkityksellistä. Nyt käynnissä olevassa Sulfa II -hankkeessa on kolme osatehtävää (malliin perustuva varautumisjärjestelmä valuma-aluekohtaiseen happamuuspiikkien ennustamiseen, toimintamallien kehittäminen jo olemassa olevien happamuusongelmien ratkaisuun sekä tiedotus & yhteistyö eri toimijoiden välillä). Opasluonnos happamien sulfaattimaiden kartoitukseen turvetuotantoalueilla on julkaistu [hankkeen nettisivulla](#). Opasta päivitetään hankkeen edetessä.

Elokuussa alkaneen Tunnistus-hankkeen tavoitteena on mm. kehittää nykyistä inkubaatiomenetelmää nopeampia ja kenttäolosuhteissa käyttökelpoisia menetelmiä hs-maiden tunnistamiseksi. Uusia menetelmiä myös testataan hankkeen aikana kentällä, mahdollisuuksien mukaan yhteistyötahojen tarpeet huomioiden. Hankkeen tiedonvälitys sisältää koulutus-/työpajatilaisuuksia sulfaattimaiden maankäyttäjille.

5. Lista ajankohtaisista hankkeista päivitettiin. Muun muassa kosteikkohankkeita on käynnistynyt tai käynnistymässä eri puolilla vesistöaluetta (Salonlammen kosteikko valmistumassa Sievissä, Kiljanjärven valuma-alueella haettu rahoitusta 5 maatalouskosteikolle ja Suomen metsäkeskus on toteuttamassa

vesiensuojeluhankkeita Reisjärvellä ja Haapajärvellä). Lisäksi Kuonanjärven säännöstelyn kehittäminen ja Kuonanjoen ympäristövirtaaman turvaaminen ensi vuodesta lähtien nousivat esille.

ELY-keskuksen avustukset vesienhoitohankkeisiin ovat haettavana marraskuun loppuun asti. Vattenfall-rahaston vuosittainen rahoitushaku päättyi syyskuussa.

6. Kalajoen vesienhoitoryhmän yhteistyösopimus allekirjoitettiin Ylivieskan, Alavieskan ja Sievin osalta. Muiden kuntien osalta sopimusta kierrätetään postitse. Vestia Oy on sitoutunut erillisellä sopimuksella vesienhoitoryhmän tukemiseen. Myös muut yhtiöt ja yritykset voivat lähteä mukaan. Valtionosuutta haetaan hankerahana mahdollisuuksien mukaan, eikä se sisälly tähän yhteistyösopimukseen.

Toimintasuunnitelman osalta todettiin, että pyritään kutsumaan koolle työryhmä kommentoimaan Kalajoen yhteistarkkailuohjelman päivitystä uudelle kaudelle vielä vuoden 2017 aikana. Vesienhoitoryhmän sihteerinä ja yhteyshenkilönä yhteistyösopimuksen mukaisesti vuosina 2017–2019 toimii Ylivieskan kaupungin puolesta toistaiseksi Laura Liuska.

7. Seuraava kokous esitettiin pidettäväksi to 12.4.2018 Nivalassa, tutustumiskohteena olisi Hituran kaivos ja sen sulkemistoimenpiteet.
8. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo. 14:50.

Kokouksen jälkeen käytiin tutustumassa Akanrahkan turvetuotantoalueeseen, jonka vesiensuojelurakenteita esittelivät Sulo Hannula ja Elina Nyrhinen. Maaperän aiheuttamia happamuushaittoja torjutaan alueella hyödyntämällä kalkkikivipatoja valumavesien käsittelyssä. Menetelmä on osoittautunut menestyksekkääksi.

Muistion laati 27.10. 2017

Laura Liuska
puh. 044 4294 235, laura.liuska@ylivieska.fi